

אמרות טהורות

מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת ויצא תשע"ו

שנה ב' - גליון נ"ט

יו"ל בס"ד ע"י מנחם נרם בית שמואל
שע"י הסידי אלכסנדר

מכון
נרם בית
שמואל
אלכסנדר

פרשת ויצא

ליל שב"ק תשע"ה

ויחלום והנה קולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים צו (כ"ח י"ב), ולכאורה צריך להצין למה היה מראהו זה החזיון דווקא צעת הזאת כאשר היה הוא הולך אל לָבֵן, ולהצין עוד מה דאיתא במדרש (צ"ר ס"ח א') ויאל יעקב מבאר שצו וילך חרנה ר' פנחס צבס ר"ה צר פפא פתח (משלי ג' כ"ג כ"ד) אז תלך לבטח דרכך אם תשכב לא תפחד, אז תלך לבטח זה יעקב דכתיב ויאל יעקב, אם תשכב לא תפחד מעשו ולָבֵן, ושכבת וערצה שנתך וישכב במקום ההוא.

אור"י הענין הוא עפ"י מה שכתב באוהב ישראל עה"כ וישכב במקום ההוא וגו' ויקב יעקב משנתו ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, כי כל זמן שהיה יעקב ספון צבית שם ועבר לא היה שוכב רק היה לומד ועבד את הַצֹּבֵה צלימודו, אבל לא היה יודע כי גם צבינה אפשר לעבוד את השי"ת, וכאשר צא אל המקום ההוא וישכב ויחלוס וגו', אז ראה והצין יעאע"ה אשר גם צבינה יוכל לעבוד להשי"ת, וזהו ויקב יעקב משנתו ויאמר אכן יש ד' במקום הזה ר"ל כי אז היה רואה שגם צבינה יכולים לעבוד את עבודת הקודש, ואנכי לא ידעתי היינו שלא ידע שגם צוה הדבר יכול לעבוד אליו ית"ש.

ובגמרא (צ"צ ע"ד ע"א) צמעשה דרצב"ח עם ההוא טייעא שאמר לו, תא אחו לך היכא דנשקי ארעא ורקיעא אהדדי,

אזלי וחזאי דעצוד כוי כוי, שקלתא לסילתאי אמתנתא צבוותא דרקיעא, אדמללינא צעוטי ולא אשכחיתה, אמינא ליה איכא גנצי הכא, אמר לי, האי גלגלא דרקיעא הוא דהדר, נטר עד למחר כי השתא הכא ומשכחת לה, ופירש רשב"ס (ד"ה סילתאי) דמיירי צביל של לחם, ולכאורה יש להעיר צדצרו מאין יאל לו דמיירי צביל של לחם ואולי היה זה סל עם טלית ותפילין וכדומה, וציאור הענין כתב בפירושו ש"ע שבת (שורש ה' ענף א') עלה א' צ' וחי' על פי משא"כ (ויקרא כ' כ"ו) ואצדיל אהכס מן העמים להיות לי, דלכאורה קשה הלא ידוע ומוצן לכל ההבדל וההפרשה שציינו לצין העמים אשר על פני האדמה צעמס מה שאנו מחויבים צקיום כל התורה והמצוות, וצכח נשמתנו הקדושה אשר היא חלק אלוה ממעל משא"כ צבאר כל האומות שאף מצב נשמתן הוא רק מצחינת הארץ הנשפע מאתו ית"ש, אלא נראה ציאור הענין כי הפסוק רוצה להורות לנו כי גם צדצרים שאנו שויים אל האומות וכמו צענייני אכילה ושתיה ושאר דברי תאוות הגופניות אשר מוכרחים לעשות ולעסוק צהן כמו הגויים, יש עוד הפרשה אחת והיא, לעשות אף מאלה מעשי הגופניות שנראה כעושה מעשה צהמה דרך ומקום לד', והיינו שימצא צכל פעולה גופנית איזה דבר שיוכל להוליא ממנה איזה קירצה אליו ית"ש, וזהו שפירש רשב"ס שהיה הסל סל של לחם ר"ל כי אע"פ שהיה צוה הסל דבר גשמי אעפ"כ לקחו גלגלא דרקיעא שמוה נראה שאף לדבר גשמי יש לו שייכות לגצוה שמים, עכתדה"ק.

סעודה שלישית

ותהדר ותלד בן ותאמר אסף אלוקים את חרפתי ותקרא את שמו יוסף לאמור יוסף לי ד' בן אחר (ל' כ"ג כ"ד), והדקדוק בלשון הפסוק ידוע דלמה נקט שם אלוקים שהוא מורה על מדה"ד, הלא צעת הזה היה נתעורר מדת הרחמים שזכתה לבן והיה לה לומר כמו שנאמר בשירה וד' פקד את שרה וכן צרפקה ולאה, ומה עוד שמיד הייתה מזכירה שם של רחמים שאמרה יוסף לי ד' בן אחר ולמה הייתה מזכירה קודם לכן שם של דין, עוד צריך לדקדק מהו שאמרה אסף אלוקים את חרפתי על איזה חרפה קאי (ועיין ברש"י).

והנה מצינו אשר הגאולה העתידה תהיה בזכותה של רחל, וכמו שמצינו שהיה הקצ"ה משיבה (ירמי' ל"א ט"ו) יש תקוה לאחריתך נאום ד' ושבו צנים לגבולם, וכדאיחא במד"ר (איכ"ר פתיחה כ"ד) שטענת רחל נתקבלה יותר צמה שהיא מצכה על צניה, שלכן אמר הקצ"ה צביצ'ך רחל אני מחזיר את ישראל, ולכאורה צריך להצין למה צאמת דווקא בזכותה נזכה לגאולה.

אולי עפי"ד הביעש"ט הק' (עיין ישמח ישראל, נח ו', יתרו ו') שאמר על הכחוש (תהלים ז"ד) אל נקמות הופיע שהחסד ד' שהוא מדת אל צוה הוא הנקמה לישראל, והיינו שמנשאו ומגדיהו למעלה גדולה ועי"ז הוא מתמרמר בלבו ונעשה נכנע וספל ולצבו נשצר ומודה ועוזב, שנקמת השי"ת הוא ע"י מדת הרחמים שהופיע לו מגדלותו ומנשאו, וצראותו גדולת המלך וצוכרו נגד מי טטא אין לך צער גדול יותר מזה, עפ"י משל לאיש כפרי אחד שמרד במלך שהכה וגרם אוקיין של מלך ומיד עשה אותו המלך לראש והעלהו ממדריגה למדריגה עד שנעשה משנה למלך, וכל מה

זבזה נצין דברי המדרש מה שאמר ושכנת וערבה שנתך, היינו שכוונת המדרש לומר שאם תהיה השכינה באופן הרצוי, אז, וערבה שנתך, והיה בצחינת סולם מוצב ארצה אמנם וראשו מגיע השמימה, פירוש שגם הארציית יש לה מקום בשמים, וזכה גם ויראה בחלומו מלאכי אלוקים כי מכיון ששנתו היא על אופן הרצוי ממילא גם היא עבודה אליו ית"ש.

וזוה נוכל לומר הפירוש צמה שאמר עוד המדרש (צ"ר ס"ט א') והנה ד' ניצב עליו ויאמר וגו' ר' יוסי צר זמרה פתח כמה לך צשרי צארך ציה ועיף צלי מים וכו' רבנן אמרי כשם שנפשי צמאה לך כן רמ"ח איברים שיש צי צמאים לך וכו', והיינו שהיה דוד המלך ע"ה אומר כי לא רק נפשו עושה רצון צוראה, אלא גם איבריו גם הם עושין רצון הבור"ה.

ושבת ראייה לזה וכאמרם ז"ל בצמרא (שבת קי"ח ע"א) אריו"ח משום ר' יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה צלי מצרים שנאמר אז תתענג על ד' וגו', שמהכתוב הזה נראה ששייך הוא שיהיה האדם הנהנה ואף מגשמיית אמנם יהיה זה גם על ד', ואז זוכה הוא למה שהמשך הכתוב ואמר והרכבתיך על צמתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב, והיינו שיזכה להעלות כל עשיותיו אליו ית"ש, וכמו שמצינו ציעאע"ה שהראהו הקצ"ה הדרך להעלות הכל אליו וזהו והאכלתיך נחלת יעקב.

וזוהו שדווקא צעת הזאת כאשר היה הולך אל לבן היה מראהו זה החזיון, כי הנה דרכו של לבן הייתה כולה גשמיית וארציית, ולכן היה מראה הבור"ה ליעאע"ה זה המראה לבל יטעה וידע כי גם מגשמיית וארציית יוכל לעשות לגבוה, השי"ת יזכנו שזוכה לצרכתו של יעקב אבינו וזוכה גם אנחנו לעלות כל עשיותינו אליו ית"ש.

והנה הכתוב אומר רחל (בראשית ל' א') ותקנה רחל באחותה, ופירש"י שקנהא צמעשיה הטובים, אמרה, אלולי דקה ממני לא זכתה לזנים, והיינו שהייתה תולה מה שלא זכתה לזנים שהוא תלוי צמעשיה שלא היה די צמעשיה שתזכה בהם לזנים, ולכן מדת הדין מתוחה עליה, וגם אח"כ צעת לידת יוסף צענות דקה הייתה זה ההרגשה שגם מה שזכתה כעת לזן אין זה אלא כזדי שתכיר בגלותו ית"ש, ועי"ו תצוא לחרטה על מעשיה, והיינו שע"י הצושה שתהיה זה שאף על פי שאינה ראויה לזנים הקב"ה כן משפיע לה מרוב טובו ועי"ו מתקן מעשיה, וזהו שאמרה אסף אלוקים את חרפתי היינו שמדת הדין נאסף ממני, כדי את חרפתי, פי' שתצוא ע"י רחמים לצושה ותחרט על מעשיה וכנ"ל, דיותר כבוד שמים ורצון ד' הוא כאשר תהיה התשובה בצופן של רחמים ולא יצטרך לענוש את בניו חציצו, מאשר כשתהיה התשובה ע"י מדת הדין, ולכן הוסיפה וצקשה יוסף לי ד' בן אחר.

וזדוהו גם מה שהגאולה העתידה תהיה זכות רחל וזכתה היא ונענתה יותר מהאחרים, כי הנה תכלית הגאולה הוא שיעשו בניו תשובה, ועל כן רחל מצכה על צניה שיותר נכון יהיה לגאולם ועי"ו יעשו תשובה מתוך מדת הרחמים, וכמו שאנו מצקשים השיבנו ד' אלנך ונשובה, ולכן זכתה היא דווקא כי זה דרכה ועל זה הייתה צקשתה, עד שנענתה יש שכר לפעולתך ושבו צנים לגבולם, צי"א.

שהטיב עמו המלך יותר והציאו יותר למדריגה רמה, וראה יותר כבוד המלך ומעשותיו והנהגותיו היה יותר כער לזה בן הכפר זכרו שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהיה ראוי לענוש הוא מטיב עמו יותר, והמלך עשה זאת כזוונה מכוונת שאם היה ממתיו היה צער לפי שעה ולא יותר, משא"כ בדרך הנ"ל מצטער כל ימיו, וכשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צער, איך מלאו לבו למרוד כנגד כבודו, ועד"ו הוא גם פירוש הפסוק הנ"ל אל נקמות ד', היינו שהנקמה היא צמה שהופיע לו מגלותו, ובראותו גדולת המלך, וזכרו שמרד נגד המלך הזה, אין לך צער גדול מזה.

וברבריו הקדושים פירש בייטב ב"ב (פר' תוריע, ד"ה אדם כי יהיה וגו') מה שאה"כ (ויקרא ט' ז') ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח, ופירש"י שהיה אהרן צוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה צוש לך נצחתי, היינו שהיה משרע"ה אומר לאהרן אחיו 'לך נצחתי' פי' כדי שיהיה לך עי"ו צושה וחרטה, וא"כ אין אתה צריך לירא לגשת כי אדרבה לצורך שתצוא לך הצושה הזאת נצחתי וכנ"ל.

ובזה נצין גם הכתוב (תהלים, נ"א ג') חנני אלוקים כחסדך כרוב רחמיןך ממה פשעך, הזכיר מדת הדין אלל רחמים, ר"ל בצאופן הזה שיעורר על האדם רחמים יצוא האדם לידי צושה וחרטה על העוונות, ועי"ו יזכה למחה פשעיו.